

Návrh metodiky na hodnocení kvality dat finančního účetnictví metodou AHP

Miroslava Vlčková – Ludvík Friebeľ***

Úvod

Zásadní význam při hodnocení kvality účetních dat má otázka reálného obrazu o podniku. Výstupní informace finančního účetnictví jsou často pro řízení nedostatečné a to z několika důvodů. Těmi jsou především možnosti ovlivňování účetních dat a to i v rámci zákonem stanovených nařízení a nedostatečné účetní informace potřebné pro řízení. Kvalita řízení závisí jak na kvalitě účetních informací a výkazů a jejich shodě s realitou a legislativou, tak i na jejich prezentaci. Kvalitní účetní informace umožňují správně měřit výkonnost podniku, finanční pozici a měly by reagovat na požadavky jednotlivých uživatelů.

Cílem článku je navrhnout metodiku měření kvality účetních dat. V tomto případě je nutné použít některou z expertních metod vícekritériálního hodnocení variant. Po zhodnocení různých variant byla vybrána metoda AHP (Analytic Hierarchy Process). Tato metoda byla použita pro stanovení vah kritérií, ovlivňujících kvalitu účetních dat. Metoda využívá rozkladu složité nestrukturované situace na jednotlivá kritéria, která budou v dalším kroku uspořádána do hierarchické struktury. Na každé úrovni hierarchické struktury se použije Saatyho metoda párového porovnávání a to tak, že každé kritérium se porovnává s ostatními kritérii. Výsledkem vzájemného porovnávání jsou váhy jednotlivých kritérií dat (Saaty, 2006). Tyto váhy následně určují, jaký mají jednotlivá kritéria vliv na rozhodovací proces při určování kvality účetních dat (Vlčková, 2014).

1 Metodika

1.1 Skupiny kritérií pro zhodnocení kvality dat finančního účetnictví

Při sestavování skupin kritérií pro hodnocení kvality dat finančního účetnictví bylo vycházeno z propojení finančního účetnictví s informačním systémem podniku a se systémem řízení. Finanční účetnictví je z jednoho

* Ing. Miroslava Vlčková, Ph.D. – odborná asistentka; Katedra účetnictví a financí, Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Studentská 13, České Budějovice; <mvlcova02@ef.jcu.cz>.

** Ing. Ludvík Friebeľ, Ph.D. – odborný asistent; Katedra aplikované matematiky a informatiky, Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Studentská 13, České Budějovice; <friebeľ@ef.jcu.cz>.

pohledu subsystémem informačního systému podniku a z druhého pohledu je podřízeným systémem, jehož nadřízeným systémem je systém řízení podniku.

Propojením těchto pohledů a pochopením vazeb mezi nimi je možné rozdělit skutečnosti ovlivňující kvalitu finančního účetnictví do skupin a kritérií uvedených níže. Faktem je, že jednotlivé skupiny se v rámci určitých kritérií mohou vzájemně prolínat. Například kreativní účetnictví by mohlo být zahrnuto ve skupině zkreslování účetních dat, chyby a podvody by v určitých ohledech mohlo být i ve skupině účetní metodika. Proto byla jednotlivá kritéria začleněna do té skupiny, se kterou nejčastěji věcně souvisejí. Byla vybrána ta kritéria, která v nejvyšší míře negativním způsobem ovlivňují kvalitu účetních dat potřebných pro řízení podniku.

1.1.1 Skupina F1 - Zkreslování dat, chyby a podvody

F11 – Účetní podvody prováděné managementem podniku, neetické chování manažerů

Podvodné účetní vykazování se objevuje zejména na straně zaměstnanců, manažerů, příp. vlastníků. Důvodem mohou být především snaha o snížení kladného výsledku hospodaření z důvodu minimalizace daní nebo zakrývání a zkreslování údajů pro uživatele účetních výkazů, např. banky či vlastníky. Podvodná jednání u manažerů mohou mít formu manipulace, falšování nebo pozměňování účetních zápisů, záměrně chybné používání účetních zásad a metod, záměrné neúčtování a nevykazování údajů, úmyslně složité transakce, které skrývají jejich podstatu, přesunutí transakcí do dalšího účetního období, fiktivní záznamy, záměrně nesprávné odhady, např. při tvorbě rezerv apod. (Kraftová, 2005; Müllerová, 2007)

F12 – Účetní podvody prováděné zaměstnanci podniku, neetické chování zaměstnanců

Jako nejčastější podvodná jednání se vyskytují rozkrádání majetku a podvodné účetní vykazování (Müllerová, 2007). Příležitost zaměstnanců rozkrádat majetek je tam, kde neexistuje ucelený vnitřní kontrolní systém, neexistuje zodpovědnost, případně je odpovědnost bez kontroly. Pro etické chování zaměstnanců v oblasti účetnictví mohou manažeři přijmout mnoho opatření, jako například zaměstnávat účetní s vysokými etickými hodnotami, vydávat etické kodexy a trvat na jejich dodržování, definovat pracovní cíle, provádět školení v oblasti etického chování, sociální audit apod. (Vlčková, 2012).

F13 – Kreativní účetnictví

Kreativní účetnictví je prezentováno jako technika vykazování účetních dat podniku, na základě kterých vypadá především rozvaha a výkaz zisku a ztráty příznivěji, případně na základě kterých se výsledek hospodaření minimalizuje (z důvodu zakrývání úspěchů např. před konkurencí, vlastníky, státem) a

vykazovaná daňová povinnost vůči státu se také snižuje (Baba, 2009). Názory na využívání kreativního účetnictví nejsou jednotné a rozdělují účetní odborníky do dvou skupin (Armstrong, 2001). Do první skupiny jsou zahrnováni ti, kteří takto vykazované účetnictví vnímají jako součást běžné praxe. Do druhé skupiny jsou zahrnováni ti, kteří ho vnímají jako nesprávnou a zkreslující činnost.

F14 – Účetní chyby vzniklé na základě neznalosti, lidské chyby účetních

Mezi základní účetní chyby z nedbalosti či neznalosti patří riziko nezaúčtování veškerých účetních operací, riziko špatného zaúčtování (na nesprávné účty, na nesprávné strany účtů), neplatnost hospodářské operace, špatné ocenění majetku a závazků, zaúčtování do špatného účetního období, případně nesprávná prezentace účetních dat a informací (Eisen, 2000; Singleton – Singleton, 2010).

1.1.2 Skupina F2 - Účetní metodika

F21 – Způsoby výpočtu odpisů

V řadě podniků se stále setkáváme s tím, že podniky nedělají rozdíly mezi účetními a daňovými odpisy a v rámci určitého zjednodušení účtují o daňových odpisech. Daňové odpisy však nepodávají přesnou informaci ohledně opotřebení majetku a vykázaná dlouhodobá aktiva v účetnictví pak nejsou věrným obrazem skutečnosti. Daňové odpisy se často odlišují od ekonomické reality, nezohledňují využití dlouhodobého aktiva v účetní jednotce, zjišťují se zpravidla jednou ročně a při pořízení majetku na konci účetního období lze navíc uplatnit daňový odpis v roční výši.

F22 – Způsoby oceňování

Je zcela nesporné, že oceňování na bázi historických cen má mnoho výhod, ale také nevýhod a v nedaleké budoucnosti bude čím dál tím větší tlak na oceňování reálnou hodnotou. Zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb. zatím pouze taxativně vyjmenovává tituly, u kterých lze použít oceňování reálnou hodnotou.

F23 – Způsoby vedení a organizace účetnictví, technika zpracování účetnictví

V malých účetních jednotkách není nutné sestavovat samostatný útvar pro vedení účetnictví, ale je možné mít vedení účetnictví zajištěno outsourcingovou firmou (Spiller, 2004). Nutno zde vzít v úvahu především finanční hledisko, náročnost na zpracování a časovou flexibilitu.

F24 – Vnitřní směrnice

Vnitropodnikové účetní směrnice standardizují účetní postupy a napomáhají tyto postupy automatizovat. Jsou určitým komunikačním nástrojem, který

eliminuje nejasnosti, a pro externího auditora jsou alespoň minimální známkou toho, že v podniku jsou stanoveny mantinely na základě platné legislativy.

F25 – Vnitřní kontrola

Úkolem vnitřní kontroly je odhalit odchylky mezi skutečným a žádoucím průběhem hospodářských procesů. Základním principem vnitřní kontroly je, že odpovědnost za provádění hospodářských operací musí být rozdělena mezi dvě a více osob.

1.1.3 Skupina F3 – Vazby a vliv informačního systému

F31 – Nedostatečné informace, špatná vnitropodniková komunikace

Problém nastává, když je množství informací nedostatečné a také naopak, když jsou manažeři a další řídicí složky nepotřebnými informacemi zahlcováni.

F32 – Vliv účetních legislativních změn na informační systém

Jak pro účetní, tak i manažery nejsou vhodné příliš časté změny v legislativě. Nejen, že tyto změny jsou nákladově náročné, např. na aktualizaci softwaru zajištění, na proškolení zaměstnanců, nákup zákonů a odborné literatury, ale přináší komplikace v oblasti nastavení účetního softwaru na nové legislativní podmínky (především jsou-li rozsáhlejšího charakteru).

F33 – Požadavky manažerů na informační systém podniku

Požadavky manažerů na informační systém podniku se odvíjí především od velikosti podniku, struktury řízení, předmětu činnosti a dalších.

1.2 Stanovení vah

Pro stanovení vah kritérií u tohoto modelu se využívá výše zmíněná Saatyho metoda. Je to metoda, která předpokládá, že rozhodovatel je schopen určit jak pořadí podle důležitosti kritérií, tak i poměr důležitosti mezi veškerými dvojicemi kritérií. Hierarchická struktura rozděluje hodnocení do několika úrovní a každá z těchto úrovní obsahuje několik prvků. Na nejvyšší úrovni je jeden prvek a tomu se přiřadí hodnota jedna, která určuje hodnotu váhy prvku. Tato hodnota se dále dělí mezi jednotlivé prvky na nižších úrovních a součet těchto hodnot na každé úrovni je vždy jedna. Jde o preference, které rozhodovatel pomocí vzájemného párového porovnávání přisuzuje jednotlivým kritériím (Saaty, 2006). Metoda při párovém porovnávání využívá devítibodové stupnice 1-9. Při hodnotě jedna jsou kritéria stejně významná, při hodnotě 9 je kritérium z řádku devětkrát významnější než kritérium ze sloupce. Preference rozhodovatele se zanesou do Saatyho matice:

$$W = \begin{bmatrix} w_1/w_1 & w_1/w_2 & \dots & w_1/w_n \\ w_2/w_1 & w_2/w_2 & \dots & w_2/w_n \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ w_n/w_1 & w_n/w_2 & \dots & w_n/w_n \end{bmatrix}. \quad (1)$$

Pro prvky matice musí platit vzťahy, že $w_{ii} = 1$ a $w_{ij} = 1/w_{ji}$.

Váhy jednotlivých kritérií lze vypočítat na základě normalizovaného geometrického průměru řádků Saatyho matice.

$$b_i = \sqrt[n]{\prod_{j=1}^n w_{ij}}, \quad (2)$$

kde b_i = geometrický průměr hodnot i-tého řádku,
 n = počet řádků,
 w_{ij} = prvek Saatyho matice.

Normalizací hodnot b_i se následně vypočtou váhy kritérií v_i podle následujícího vztahu:

$$v_i = \frac{b_i}{\sum_{i=1}^n b_i}, \quad (3)$$

kde v_i = váhy kritérií.

Při výpočtu vah jednotlivých kritérií je důležitý index konzistence. Tento index udává, v jaké míře jsou subjektivní párová ohodnocení konzistentní, resp. vyjadřuje, že pokud preferujeme X před Y a zároveň Y před Z, pak musí platit, že X je preferováno před Z. Tento index by měl být menší než 0,1 a vypočte se podle následujícího vztahu:

$$I_s = \frac{\lambda_{\max} - n}{n - 1}, \quad (4)$$

kde λ_{\max} = maximální vlastní číslo matice,
 n = počet kritérií.

Pro výpočet vah a indexu konzistence byl použit program SANNA.

1.3 Navržení škály pro hodnocení variant

Aby mohlo být dále pokračováno v analýze kvality účetních dat u jednotlivých podniků, bylo potřeba sestavit stupnici hodnocení jednotlivých kritérií. Protože se jedná o kritéria nákladového typu, byla stanovena pětibodová stupnice od 0 do 4, s tím, že 0 znamená, že jev se v podniku nevyskytuje vůbec, 1 znamená slabý výskyt, 2 znamená střední výskyt, 3 znamená silný výskyt a 4 znamená, že negativní jev se v podniku vyskytuje v plném rozsahu. Jelikož se jedná o velmi citlivá data a v pilotním výzkumu, kterého se zúčastnilo 12 podniků, byla zaznamenána značná neochota odpovídat na tyto otázky a byla zde též pravděpodobnost zamlčování určitých informací či zkreslování dat, bylo potřeba vytvořit rozhraní, v rámci kterého by podniky mohly zcela anonymně odpovídat na jednotlivé otázky.

1.4 Získání dat

V dalším kroku musela být získána data od jednotlivých podniků, aby se zjistilo, v jaké míře se v dotazovaných podnicích jednotlivá kritéria vyskytují a jaká je výsledná hodnota kvality dat jednotlivých podniků.

Software byl vytvořen v programovacím jazyku C# v Microsoft Visual Studio 2013. Tento software byl podnikům zdarma distribuován. Jednotliví respondenti měli v daném softwaru možnost výběru z přednastaveného slovního hodnocení jednotlivých kritérií a vybírali možnost, která odpovídala konkrétní situaci v jejich podniku. Software následně na základě metodiky uvedené v bodě 1.2 a hodnocení dle 1.3 stanovil výslednou hodnotu kvality účetních dat.

2 Výsledky

Analýza kvality účetních dat je zaměřena na odhalení nedostatků v účetnictví, které ovlivňují kvalitu účetních dat a informací potřebných pro kvalitní řízení podniku. Jako nejvíce vhodná metoda byla zvolena metoda AHP. Při této metodě je prvořadě sestavení souboru kritérií a jeho rozřazení do skupin. Na základě modelů vícekritériální analýzy variant se následně pomocí hodnocení párového porovnání stanovují váhy jednotlivých kritérií. Principem je rozklad složité nestrukturované situace na jednodušší komponenty, sestavení Saatyho matice, vytvoření hierarchického systému a následně zobecnění možností rozhodovacího modelu kvality účetních dat (Vlčková, 2013).

2.1 Stanovení vah

Průzkum v rámci kvality dat finančního účetnictví probíhal na základě strukturovaných rozhovorů se 78 manažery, finančními řediteli a hlavními účetními a 12 auditory (váhy skupin). Dotazovaní respondenti určili poměry významnosti jednotlivých kritérií v rámci každé skupiny; z těchto poměrů byly následně sestaveny Saatyho matice, určeny body a váhy pro jednotlivá kritéria

a indexy konzistence pro jednotlivé matice. Dotazovaní auditoři určovali poměry významnosti jednotlivých skupin. Výsledné váhy jsou uvedeny v tabulce 1.

Tab. 1: Váhy kritérií kvality a skupin

Kritéria skupiny F1	Aritm. prům. vah	Výsled. váha kritéria	Kritéria skupiny F2	Aritm. prům. vah	Výsled. váha kritéria	Kritéria skupiny F3	Aritm. prům. vah	Výsled. váha kritéria
F11	0,2756	0,1090	F21	0,1872	0,0886	F31	0,5021	0,0887
F12	0,1787	0,0707	F22	0,3391	0,1451	F32	0,1344	0,0237
F13	0,4641	0,1836	F23	0,1035	0,0486	F33	0,3635	0,0642
F14	0,0816	0,0323	F24	0,0818	0,0350			
			F25	0,2584	0,1105			
Váha sk. F1	0,3955		Váha sk. F2	0,4278		Váha sk. F3	0,1767	

Vysvětlivky: Aritm. prům. vah = aritmetický průměr vah,
Výsled. váha kritéria = výsledná váha kritéria, Váha sk. = Váha skupiny.

Zdroj: vlastní zpracování.

Z výsledných vah získaných metódou AHP bylo následně navrženo integrální hodnotící kritérium, na základě kterého si podniky mohou určit kvalitu účetních dat vykazovaných ve finančním účtovníctví:

$$\begin{aligned}
 QAD_{FA} = & 0,1090 \cdot F11 + 0,0707 \cdot F12 + 0,1836 \cdot F13 + \\
 & + 0,0323 \cdot F14 + 0,0886 \cdot F21 + 0,1451 \cdot F22 + \\
 & + 0,0486 \cdot F23 + 0,0350 \cdot F24 + 0,1105 \cdot F25 + \\
 & + 0,0887 \cdot F31 + 0,0237 \cdot F32 + 0,0642 \cdot F33,
 \end{aligned} \tag{5}$$

kde QAD_{FA} = Quality of Accounting Data for Financial Accounting
(kvalita účetních dat ve finančním účtovníctví),

$F11 \dots F33$ = jednotlivá kritéria v rámci stanovených skupin.

2.2 Průzkum kvality dat v podnicích

Průzkum byl proveden u 78 podniků, kterými byly společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti z Jihočeského kraje, jejichž počet zaměstnanců byl od 10 do 1999, roční obrát od 10 mil. do 1 mld. Kč a převažující činnost dle CZ-NACE zpracovatelský průmysl. Výsledky průzkumu uvádí tabulka 2.

Tab. 2: Získané hodnoty kvality účetních dat u jednotlivých podniků

Podnik	QAD_{FA}	Podnik	QAD_{FA}	Podnik	QAD_{FA}	Podnik	QAD_{FA}
1	2,0417	21	1,7034	41	1,6788	61	0,6858
2	1,6247	22	1,2765	42	0,3649	62	1,8876
3	1,6493	23	1,3027	43	1,7310	63	1,2591
4	0,5524	24	2,1254	44	0,6639	64	1,4955
5	1,5143	25	2,0351	45	1,3222	65	1,2794
6	0,9150	26	1,9013	46	1,9307	66	2,7436
7	1,1777	27	0,9550	47	1,1697	67	1,4454
8	0,6871	28	0,9816	48	1,3035	68	0,9444
9	1,3112	29	1,1245	49	1,2674	69	1,8330
10	1,5454	30	1,2731	50	1,7632	70	1,5658
11	1,5722	31	1,9002	51	1,5526	71	1,7875
12	1,6738	32	0,7589	52	1,2406	72	1,5845
13	1,3207	33	1,3675	53	1,4238	73	1,6916
14	2,1511	34	2,2090	54	0,6012	74	1,1263
15	1,7852	35	1,1350	55	1,8849	75	0,9250
16	1,1682	36	1,6490	56	0,6791	76	2,1717
17	0,6071	37	1,3132	57	0,5534	77	1,9870
18	1,3012	38	1,2264	58	1,4328	78	0,9886
19	1,2063	39	0,5857	59	1,6628		
20	1,4035	40	0,6629	60	1,1481		
Průměrná hodnota				1,3778			
Minimum				0,3649			
Maximum				2,7436			

Zdroj: vlastní výpočty.

Na základě výše uvedených hodnot byla sestavena pětistupňová hodnotící stupnice kvality účetních dat. Tato stupnice koresponduje s hodnotící škálou používanou v rámci jednotlivých kritérií. Teoretická minimální hodnota – 0 představuje stoprocentně kvalitní data, nejvyšší hodnota – 4 reprezentuje stoprocentně nekvalitní data. Délka jednotlivých stupňů hodnotící škály je dána podílem rozpětí integrálního hodnotícího kritéria a počtu stupňů

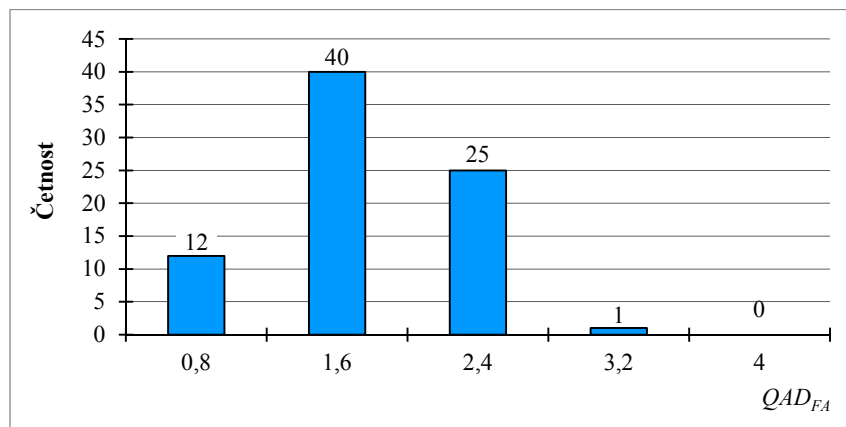
Tabulka 3 uvádí rozdělení podniků podle výše uvedené stupnice. Zajímavé zjištění bylo, že žádný podnik nemá velmi špatnou kvalitu dat a pouze 1 podnik má špatnou kvalitu dat. Více než 66 % podniků má nadprůměrnou kvalitu dat.

Tab. 3: Přiřazení stupnicového ohodnocení u zkoumaných podniků

Interval	Hodnocení	Počet podniků	Procentní podíl
<0 – 0,8>	velmi dobrá kvalita účetních dat	12	15,38
(0,8 – 1,6>	dobrá kvalita účetních dat	40	51,28
(1,6 – 2,4>	průměrná kvalita účetních dat	25	32,05
(2,4 – 3,2>	špatná kvalita účetních dat	1	1,28
(3,2 – 4>	velmi špatná kvalita účetních dat	0	0,00
Celkem		78	100,00

Zdroj: vlastní výpočty.

Obr. 1: Četnost rozdělení podniků

Zdroj: vlastní zpracování.

Průzkum byl prováděn u společností s ručením omezeným a u akciových společností, jejichž počet zaměstnanců je v rozmezí od 10 do 1999 zaměstnanců, roční obrát je od 10 mil. do 1 mld. Kč a převažující činnost je zpracovatelský průmysl. Vypovídací schopnost výsledků je tedy omezena na tuto skupinu společností.

Dalším limitujícím faktorem je subjektivní povaha hodnocení dle jednotlivých kritérií, která byla získána na základě dotazníkového šetření. Tento hendikep je částečně eliminován použitím metody AHP. Přesto by bylo vhodné pro hodnocení kvality účetních dat využít nezávislé auditory tak, jak je tomu třeba v případě certifikací dle ISO nebo TQM (EFQM).

Závěr

Článek poskytuje pohled na problematiku kvality účetních dat při řízení podniku a s ní spojené hodnocení kvality. V aplikační části byla použita metoda AHP, která slouží pro řešení úloh vícekritériálního rozhodování. Bylo navrženo 12 nejvýznamnějších kritérií, která ovlivňují kvalitu dat finančního účetnictví. Tato kritéria byla dále rozčleněna do tří skupin podle jejich vzájemných vazeb. Výsledkem vzájemného porovnávání bylo stanovení vah jednotlivých kritérií. Jako nejvýznamnější kritéria se projevila kreativní účetnictví, způsoby oceňování, vnitřní kontrolní systém, účetní podvody prováděné managementem podniku, nedostatečné informace a špatná vnitropodniková komunikace. Následně byla sestavena intervalová hodnotící škála pro hodnocení variant v rámci jednotlivých kritérií. Výsledkem byl integrální model hodnocení kvality účetních dat pro finanční účetnictví. Pro výpočet integrálního hodnotícího kritéria byl dále vyvinut software pro automatické vyhodnocení kvality účetních dat v jednotlivých podnicích. Pomocí softwaru bylo zpracováno hodnocení u 78 podniků. Z průzkumu v podnicích vyplynulo, že více než polovina podniků (51,28 %) má dobrou kvalitu účetních dat, 32,05 % průměrnou kvalitu a 15,38 % velmi dobrou kvalitu účetních dat.

Literatura:

- [1] Armstrong, M. (2001): *A Handbook of Management Techniques: The Best Selling Guide to Modern Management Method*. London, Kogan Page, 2001.
- [2] Baba, M. C. (2009): Quality Management of the Accounting Services. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*, 2009, roč. 2, č. 51, s. 59-66.
- [3] Eisen, P. J. (2000): *Accounting*. Haupauge, Barron's Educational Series, 2000.
- [4] Kraftová, I. (2005): *Kvalitativní stránka účetních informací. Účetnictví v praxi*, 2005, roč. 9, č. 7, s. 11-14.
- [5] Müllerová, L. (2007): *Auditing pro manažery aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. Praha, ASPI, 2007.
- [6] Saaty, T. L. (2006): *Fundamentals of Decision Making and Priority Theory with the Analytic Hierarchy Process*. Pittsburgh, RWS Publications, 2006.
- [7] Singleton, T. – Singleton, A. J. (2010): *Fraud Auditing and Forensic Accounting*. Hoboken, Wiley, 2010.
- [8] Spiller, E. A. (2004): *Financial Accounting: Basic Concepts*. Homewood, Irwin, 2004.

- [9] Vlčková, M. (2014): *Návrh modelu na zisťovanie kvality informácií vykazovaných v manažerskom účtovníctví*. In Jedlička, P. (ed.): *Ekonomický rozvoj a management regiónů*. Hradec Králové, Gaudeamus – Univerzita Hradec Králové, 2014, s. 404-410, 2014.
- [10] Vlčková, M. (2013): *Preference kvality účetních informací zjištěné na základě Saatyho metody*. In Jedlička, P. (ed.): *Economic Development and Management of Regions: Peer-Reviewed Conference Proceedings*. Hradec Králové, Gaudeamus – Univerzita Hradec Králové, 2013, s. 329-336.
- [11] Vlčková, M. (2012): *Etika, podvody a psychologické nátlaky zaměstnavatelů při zpracování účetních dat*. In Dušek, J. – Páňa, L. – Svatoš, R. aj. (eds.): *Udržitelný rozvoj a funkce moderního evropského státu*. České Budějovice, Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012, s. 134-139.

Návrh metodiky na hodnocení kvality dat finančního účetnictví metodou AHP

Miroslava Vlčková – Ludvík Friebeľ

ABSTRAKT

Článek se zabývá problematikou kvality účetních dat při řízení podniku. Bylo navrženo 12 nejvýznamnějších kritérií, která ovlivňují kvalitu dat finančního účetnictví. Tato základní kritéria byla dále rozčleněna do tří skupin podle jejich vzájemných vazeb a v rámci těchto skupin proběhlo expertní hodnocení jejich významu. Pro výpočet vah jednotlivých kritérií byla použita metoda AHP. Zároveň byla navržena hodnotící škála pro každé kritérium. Výsledkem je integrované hodnotící kritérium (model vícekritériálního hodnocení) na posouzení kvality účetních dat pro finanční účetnictví. Hodnocení bylo provedeno na souboru českých podniků s obdobnými charakteristikami.

Klíčová slova: Metoda AHP; Saatyho matice; Kritéria kvality účetních dat; Váhy kritérií; Párové srovnávání.

The Draft of Methodology for Assessment of Quality of Financial Accounting Data Using AHP Method

ABSTRACT

The article deals with the quality of accounting data for business management. It has been suggested 12 the most important criterions that affect the quality of financial accounting data. These main criterions were further subdivided into three groups according to their mutual relation. Criterions within mentioned groups were evaluated by experts in order to determine their weights. For calculating the weightings of the particular criterions was used AHP method. Subsequently was proposed a rating scale for each criterion. The result is an integrated criterion (multicriteria evaluation model) for assessment the quality of accounting data for financial accounting. The evaluation was carried out on a sample of Czech firms with similar characteristics.

Key words: AHP Method; Saaty's Matrix; Quality of Accounting Data Criteria; Criterion weights; Pairwise comparison.

JEL classification: C44, M10, M41.